

## UCHWAŁA

Dnia 14 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Maria Szulc

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie ze skargi dłużniczki G. S.  
przy uczestnictwie R. O.  
na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym  
w T.  
w sprawie egzekucyjnej Km [...],  
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym  
w dniu 14 września 2016 r.  
zagadnienia prawnego przedstawionego  
przez Sąd Okręgowy w Z.  
postanowieniem z dnia 18 marca 2016 r.,

"Czy komornikowi sądowemu przysługuje zażalenie na  
postanowienie Sądu Rejonowego uchylające postanowienie  
komornika ustalające opłatę egzekucyjną i przekazujące sprawę  
komornikowi do ponownego rozpoznania?"

podjął uchwałę:

**Komornikowi sądowemu nie przysługuje zażalenie na  
postanowienie sądu rejonowego uchylające postanowienie  
komornika o ustaleniu wysokości opłaty egzekucyjnej  
i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 września 2014 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T. stwierdził ukończenie postępowania egzekucyjnego w sprawie z wniosku R. O. przeciwko G. S. o egzekucję świadczeń pieniężnych, ustalił koszty egzekucji na kwotę 8 269,80 zł, w tym opłatę stosunkową na kwotę 5 722,15 zł, i kosztami tymi obciążył dłużniczkę G. S. Za podstawę ustalenia wysokości opłaty stosunkowej przyjął art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm., obecnie: jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1138 – dalej: „u.k.s.e.”).

Na skutek skargi wniesionej przez dłużniczkę, Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z dnia 15 grudnia 2015 r. uchylił zaskarżone postanowienie w części ustalającej opłatę stosunkową na kwotę 5 722,15 zł oraz obciążającą tą kwotą dłużniczkę i w tym zakresie przekazał sprawę komornikowi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu stwierdził, że art. 49 ust. 1 u.k.s.e. stanowi podstawę ustalenia opłaty stosunkowej od świadczenia wyegzekwowanego w drodze egzekucji, natomiast opłatę od świadczenia spełnionego przez dłużnika bezpośrednio do rąk wierzyciela ustala się na podstawie art. 49 ust. 2 u.k.s.e. Ze względu na brak w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia ustaleń co do wysokości świadczeń wyegzekwowanych w drodze egzekucji oraz świadczeń spełnionych bezpośrednio do rąk wierzyciela, Sąd Rejonowy uchylił postanowienie komornika w zaskarżonej części i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Przy rozpoznawaniu zażalenia komornika na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 15 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Z. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przedstawionym zagadnieniu prawnym, przytoczonym na wstępie uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestię dopuszczalności zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym reguluje art. 767<sup>4</sup> § 1 k.p.c., zgodnie z którym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Do wypadków tych należy zaliczyć przepisy części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego, w których ustawodawca wyraźnie przewidział dopuszczalność zażalenia na konkretne postanowienia sądu pierwszej

instancji (np. art. 768, 770, 828, 859, 908 § 1, 998 § 2, 1028 § 3, 1061 § 2 k.p.c.), a ponadto art. 394 § 1 k.p.c., znajdujący odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.). Na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienia kończące postępowanie egzekucyjne oraz na postanowienia wskazane w pkt 1 – 12 tego przepisu, jeżeli mogą być wydane w tym postępowaniu (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 105 i z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 28/13, OSNC 2014, nr 1, poz. 3).

Do przepisów części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego, w których ustawodawca wyraźnie przewidział dopuszczalność zażalenia na konkretne postanowienie sądu należy m.in. art. 770 k.p.c. Według tego przepisu, w jego brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311), obowiązującym w chwili wydania zaskarżonego postanowienia, dłużnik powinien zwrócić wierzycielowi koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Koszty ściąga się wraz z egzekwowanym roszczeniem. Koszt egzekucji ustala postanowieniem komornik, jeżeli przeprowadzenie egzekucji należy do niego. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi. Z dniem 8 września 2016 r. treść art. 770 k.p.c. uległa zmianom, lecz nie mają one znaczenia dla prowadzonych rozważań, gdyż także po nowelizacji koszty egzekucji ustala postanowieniem komornik, jeżeli przeprowadzenie egzekucji należy do niego, a na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi.

W art. 770 zdanie czwarte k.p.c. ustawodawca przyznał komornikowi legitymację do złożenia zażalenia na postanowienie sądu, mimo że nie jest on stroną postępowania egzekucyjnego, lecz organem egzekucyjnym. Regulacja ta, podyktowana ochroną interesów finansowych komornika, ma charakter wyjątkowy i nie stanowi podstawy wnoszenia przez komornika zażalenia na inne postanowienia sądu wydawane w postępowaniu egzekucyjnym (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1999 r., III CZP 16/99, OSNC 1999, nr 12, poz. 202, z dnia 9 grudnia 1999 r., III CZP 31/99, OSNC 2000, nr 5, poz. 84 i z dnia 26 października 2011 r., III CZP 62/11, OSNC 2012, nr 4, poz. 47 oraz

postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2000 r., II CKN 496/00, OSNC 2000, nr 9, poz. 168, z dnia 12 czerwca 2002 r., III CZP 33/02, OSNC 2003, nr 5, poz. 62 i z dnia 22 marca 2007 r., III CZP 2/07, nie publ.).

Zgodnie z art. 767 § 1 k.p.c., na czynności komornika, a więc także na postanowienie komornika o ustaleniu kosztów egzekucji, przysługuje skarga do sądu rejonowego. W orzecznictwie przyjmuje się, że skarga na czynności komornika nie jest środkiem odwoławczym, lecz innym w rozumieniu art. 363 § 1 k.p.c., niedewolutywnym środkiem zaskarżenia oraz że sąd rejonowy – rozpoznając tę skargę – działa jako sąd pierwszej instancji (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 105, z dnia 6 września 1994 r., III CZP 101/94, OSNC 1995, nr 2, poz. 24, z dnia 26 stycznia 1999 r., III CZP 58/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 107, z dnia 20 listopada 2008 r., III CZP 107/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 139 i z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 96/06, OSNC 2007, nr 9, poz. 133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r., III CZP 28/10, OSNC 2011, nr 1, poz. 10). Pogląd taki dominuje także w nauce prawa i podziela go również skład orzekający. Na postanowienie sądu rozstrzygające skargę przysługuje zażalenie według reguły przyjętej w art. 767<sup>4</sup> § 1 k.p.c., a więc w wypadkach wskazanych w ustawie. Należy do nich – o czym była już mowa – art. 770 zdanie czwarte k.p.c., wobec czego nie ma potrzeby sięgania w tym wypadku do odpowiedniego stosowania art. 394 § 1 *in principio* w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Wątpliwości ujęte w przedstawionym zagadnieniu prawnym dotyczą dopuszczalności zażalenia na wydane – po rozpoznaniu skargi na postanowienie komornika o ustaleniu kosztów egzekucji – orzeczenie sądu uchylające zaskarżone postanowienie i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania. Chodzi więc o dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia należącego do orzeczeń typu kasatoryjnego, które charakteryzują się tym, że nie kończą toczącego się postępowania w sprawie, lecz otwierają drogę do jej ponownego rozpoznania.

Przepisy części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego nie określają rodzajów orzeczeń wydawanych przez sąd rejonowy po rozpoznaniu skargi na czynności komornika. Z art. 766 k.p.c. wynika jedynie, że orzeczenia te zapadają w formie postanowień. Rozpoznanie skargi obejmuje merytoryczne badanie

prawidłowości zaskarżonej czynności lub wskazanego w skardze zaniechania komornika i dokonanie ich oceny pod kątem zgodności z przepisami postępowania egzekucyjnego. Jeżeli skarga okaże się nieuzasadniona, sąd powinien ją oddalić, natomiast treść orzeczenia uwzględniającego skargę może nasuwać wątpliwości.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 15 kwietnia 1986 r., III CRN 40/86 (OSNCP 1987, nr 7, poz. 102) wyjaśnił, że uchylenie przez sąd czynności komornika może mieć różne znaczenie zależnie od tego, do czego ma ono zmierzać. Sąd rejonowy może np. uchylić czynność komornika i polecić mu dokonanie innej czynności albo uchylić jedynie fragment czynności komornika lub uchylić czynność komornika w całości. Z kolei w doktrynie wskazuje się, że sąd może uwzględnić skargę przez uchylenie zaskarżonej czynności, przez zmianę zaskarżonej czynności, przez nakazanie komornikowi dokonania zaniechanej czynności oraz przez umorzenie postępowania egzekucyjnego. Uchylenie zaskarżonej czynności może być przy tym połączone z dodatkowym rozstrzygnięciem sądu polegającym na dokonaniu czynności przez ten organ bądź też na nakazaniu komornikowi przez sąd podjęcia prawidłowej czynności egzekucyjnej.

Ze względu na to, że sąd rejonowy, rozpoznając skargę na czynności komornika, działa jako sąd pierwszej instancji, brak podstaw do odpowiedniego stosowania przepisów art. 386 k.p.c. Sąd rejonowy powinien uwzględnić zasady, które obowiązują w odniesieniu do wyrokowania sądu pierwszej instancji, a sposób rozstrzygnięcia dostosować do rodzaju kwestionowanej czynności komornika lub zaniechania kwestionowanego w skardze. Uwzględnienie skargi powinno więc prowadzić do wydania orzeczenia zawierającego rozstrzygnięcie o wadliwej czynności komornika i ewentualnej potrzebie dokonania w jej miejsce nowej prawidłowej czynności. Rozstrzygnięcie takie może polegać na uchyleniu zaskarżonej czynności, na jej zmianie lub na nakazaniu komornikowi podjęcia czynności w sposób prawidłowy. Samo uchylenie zakwestionowanej czynności i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, bez równoczesnego nakazania komornikowi dokonania czynności w sposób prawidłowy, jedynie odracza zbadanie istoty sprawy, nie zawiera natomiast ostatecznego rozstrzygnięcia, które może być zaskarżone zażaleniem. Wobec braku podstaw do odpowiedniego stosowania art.

386 § 6 k.p.c., do odmiennego wniosku nie prowadzi samo dokonanie oceny prawnej zaskarżonej czynności w uzasadnieniu orzeczenia sądu. Można więc twierdzić, że wydane po rozpoznaniu skargi orzeczenie sądu rejonowego, w którym rozstrzygnięcie sprowadza się tylko do uchylenia zaskarżonej czynności i przekazania sprawy komornikowi do ponownego rozpoznania, nie zawiera substratu zaskarżenia. Wszystko to przemawia za przyjęciem, że na postanowienie sądu rejonowego, uchylające postanowienie komornika o ustaleniu wysokości opłaty egzekucyjnej i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania, komornikowi nie przysługuje zażalenie. Nie pozbawia to oczywiście komornika uprawnienia do wniesienia zażalenia na ewentualne postanowienie sądu rozstrzygające skargę na jego postanowienie o ustaleniu wysokości opłaty egzekucyjnej w tej samej sprawie po jej ponownym rozpoznaniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale (art. 390 § 1 k.p.c.).

kc

db